

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
4 Aprile st. v.
16 Aprile st. n.

Ese in fie-care duminica.
Redacțiunea în
Közép-utca nr. 395.

Nr. 14.

ANUL XVIII.
1882.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe ¹/₂ de an 5 fl.; pe ¹/₄
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 2 galbeni.

Colibă și palat.

— Novelă. —

I.

De când s'au pomenit ómenii cei mai bătrâni în Petrani, așa mare bucurie nu s'a mai ivit în satul lor, ca și atunci, când apucăm firul întâmplărilor ce voim să povestim.

Tot satul eră vesel și îmbracă haine de sărbătoare, ca astfel să se înfățișeze cu cinste și omenie la sărbărea acestei zile mari.

Căci în adevăr eră mare ziua acesta, de și nu se află scrisă în călindar cu litere roșii, de și nu se sêrbăvr'un praznic. Nu eră o sărbătoare bisericească, ci sătenoască, dar pentru satul acesta mai așa de mare ca ziua de Pași.

Nici nu eră în sat nimeni, care să nu se fi simțit ca farmecat. Totul părea mai frumos, par că toate se veseliau dimpreună cu sătenii, încă și sórele revêrsă mai multă lumină decât de altă-dată.

Și întocmai ca ómenii, așa și satul însuși îmbrăcase altă față. Stradele se măturară curat, căsile se văruiară alb și curțile se făcură „ca oglinda”.

Toți voiau să-și arate bucuria.

Causa acestei bucurii de obște, îndemnul sărbătorii mari eră, că fiul boeriului se rentorse din o călătorie lungă la vétra părintească. Au trecut mai mulți ani, de când acela a plecat în „Evropa” la învățatură mai înaltă, și d'atunci nu l'a văzut nimene, nici chiar părinții lui. Și îl iubiau toți, nu numai părinții, dar și sătenii; pentru că eră milostiv și ajută pe cei săraci; dar mai ales pentru că poporul iubia și cinștia cu totă evlavia familia boerescă.

Nu eră acesta vr'o familie îngâmfată, care nu vine la moșia sa nici odată și n'are alt interes de ea, decât să-i producă vinituri cât de mari, ca să aibă ce risipi în străinătate. Din contra, ședea tot la moșie, cunoșcea poporul bine, șicia suferințele și necasurile lui, și nu lăsă să trecă nici un privilegiu fără ca să-l ajutore. Bătrânul boer cunoșcea pe toți după nume și sta de vorbă cu ei, întrebându-i de sănătate și de familiile lor; ier boerésă mergea însași de ducea lécuri bolnavilor și le dedea svaturi. Poporul român ține minte, nu uită nici suferințele, dar nici binefacerile; se n'țelege dară, că și locuitorii din Petrani — un sat curat românesc — iubiau și cinștiau cât se pôte de ferbinte pe boerul și pe boerésă lor.

Și fiind că familia boerescă avea așa mare bucurie, revederea singurului fiu, după atâția ani de depărtare, nici satul n'a putut să remănă rece la vederea

acestei fericiri, să nu resimtă și el fericirea binefăcătorilor sei. Deci și satul sărbătorii.

Lăutarii se pregătiră încă din ajun, își puseră strune noue, căci în ziua următoare avea să fie joc cum n'a mai fost doră nici odată în satul lor. Fetele îmbrăcără hainele lor cele mai frumoșe, ier feciorii se gătară la o adevărată veselie, ca Dumneșeu tot s'o ție.

Abiă trecu de mieșădi; tinerimea se și adună înaintea castelului, și pe paștea verde ce se resfăță acolo, formă un lanț drăgălaș, o horă minunată și începă să jôce cu plăcere la sunetul lăutarilor veseli și ei.

Eră o vedere foarte plăcută acesta. Nevestele și fetele în costumuri pitoreșci și cu frumuseți ademenitoare, junii cu foc în ochi, și totul formând o catenă farmecătoare de ține și feți-frumoși.

Nu este dară mirare, că fiul boeriului, carele privia din ferestă acest joc, fu cu totul suprinș. El fu dus încă de mic din casa părintească și n'avu ocaziune să vedă vr'un joc popular român. Pentru dânsul dară priveliștea ce i se înfățișă, eră cu totul nouă.

Frumuseța acestei icône îl suprinse atât de plăcut, încât stătă uimit și privi entusiasmă cum jocă tinerimea din popor.

— Ah! ce frumos! — țise apoi.

I plăcea lui și jocul, și costumul, dar mai mult îl farmecără néoșele românețe cu obrați furați din sóre și cu ochi de deochiu. Le privia și tot nu se putea despărți de ele.

Multe i plăceau lui, căci multe erau frumoșe și nu pré puteai să alegi pe cea mai mândră. Totuș ochiul lui rafinat în d'aceste și gustul seu poleit a găsit în curând dintre toate pe cea mai frumoșă.

O copilă brunetă, naltă și sveltă, cu schintei aprințetore în ochii sei, cu rose rumene pe obrați, o căprieoră a munților, o flóre între fiori, eră aceea pe care dânsul o alese regină acestei petreceri.

Eră frumoșă fetița, încât își revêrsă o impresiune de intinerire, dar eră minunat de frumos și portul ei. În părțile acele țerancele noastre au un port foarte bogat. Prețul lucrului mult și scumpetea firelor de aur și de argint întrebuintate la cosut, se întreceau întră a dá portului o valóre cât de mare. Și pe cât eră de scump, pe atâta eră și cu gust frumos. Îți părea, că a eșit din cutare fabrică din străinătate. Dar ceea ce suprindea și mai mult, eră varitatea modelelor. Câte costumuri, atâte feluri de modeluri. Nici unul nu sêmênă cu celalalt, fie-care eră deosebit.

Între aceste, costumul copilei brunete eră doră cel mai frumos. Cămașă de borangie încingea corpul ei mlădios, cosuturi cu fire de aur și fluterei de argint

înzestrau mânecile cămașei; vâlnicul ce anină dela brâu și șorțul infățișau figurile cele mai frumoase și pitorești; brâul de tricolar național strîngea mijlocul cel mai subțire, de lângă care cochetă o batistă drăgălașă, cusută și aceea frumos. În grumați avea o salbă bogată și la gât trei șire de mărgele. Pe cap în frunte portă cu grație o salbă mai mică, și în păr trei fire de flori de câmp, cari corespundeau cu buchetul ce-l ținea în mână. Pe picioare ciorapi roșii, strînși în niște păpuși vargați.

Fiul boerului o privi, cât o privi, dela o vreme însă i părea, că nu mai vede pe celelalte și că se uită neconținut tot la aceea una, care din ce în ce îl farmecă mai mult.

Lângă dînsul stetea în ferestă un alt tîner, cam de aceeași etate. Acesta asemenea se desfătă în jocul poporului, dar părea că pe dînsul îl interesă și atențiunea consoțului seu, căci acuș privi jocul, acuș se uită la vecinul seu, par că voia să vedă ce impresiune face asupra aceluia acesta vedere frumoasă.

Acesta era un fiu de țeran din acelaș sat. El studiase dimpreună cu fiul boerului și cu speșele acestuia. După ce tinerii își terminară cursul studiilor juridice în țară, boerul dorî să-și trîmită fiul în străinătate, ca să vedă lumea și să-și facă experiențe. Însă fiul era cam sburdalnic, tatăl seu nu cuteză a-l trîmite numai singur, rugă dară și pe colegul fiului seu a-l însoți în această călătorie.

— Voiu portă eu bucuros, frate Radule, — i dîse boerul, — tôte cheltuielile tale, numai să fii bun păzitor al fiului meu, căci, precum șcii, Leon are mare necesitate de un păzitor.

— Cu plăcere voiu împlini dorința dvăstre, — răspuse Radu. Observă însă, că eu voiu aduce o pră mică resplată a sacrificiului ce ați făcut și voiți să faceți pentru mine. De aceea pentru tătă viața me simt îndatorat față de dvăstre.

Boerul nu grăi nici un cuvânt. Dar fața lui exprimă o mare bucurie. El strînse mâna lui Radu, și adause numai aceste vorbe:

— Îți mulțămesc. Ai o inimă nobilă.

— Döră numai recunoscătoare, — încheiă Radu.

— Fie ș-ășă, — dîse boerul. Așă dară tîrgul e făcut. Când poți să pleci?

— Ori când. Stau la dispozițiune.

Și a treia zi demineta o trăsura eși din curtea boerescă. În aceea ședea Leon și Radu, cari porniră la gara stațiunii mai de apröpe, spre a luă drumul spre străinătate.

Părinții lui Leon steteau în coridor. Mama cu lacrimi în ochi, ier părintele cu inimă palpitândă, petreceau cu ochii trăsura, care se făcū nevedută la întorcerea pe lângă un cot de stradă.

Dar înainte de a părăsi satul, trăsura se opri la o casă țărănescă. Acolo Radu sări din trasură, căci în acea casă ședea părinții lui. Leon se dete asemenea jos. Radu intră. Leon remase în ușa casei.

Bieții părinții nu șcieau ce să facă? Să se ntristeze ori să se bucure? Plîngeau și rideau de odată. Tatăl, ca bărbat și ca mai pricepetor, se bucură, că fiul seu va vedē atăta lume și mpărăție; mama, nu-i vorbă, se bucură și ea, dar sentimentul de mamă totuș învinse și se lînguia cu șiröie de lacrimi, că fiul ei se duce așă departe, unde pöte să și möră, fără s'audă nici veste de el.

Până când Radu se despărți de părinții sei, Leon găsi și el o persoană de mîngaiat. Acesta era o copilă cam de dece ani, dar frumoșică, încat provocă admirațiunea tuturcra. Sora lui Radu.

— Nu plînge, Florică, — i dîse Leon cu prietenie. — nu mergem noi pe vecie.

Dar fetița tot plîngea. Durerea ei eră mai mare, decăt să se fi putut stîmperă așă ușor.

Leon, vedënd, că cu vorbe frumoșe nu va isbuti, începü pe altă cördă:

— Decă nu vei plînge, îți voiu aduce la rentörcere un ânel frumos.

Acēsta promisiune avü efectul dorit. Copilița începü îndată să suridă și cu un ris între lacrimi, întrebă:

— Deu?

— Deu! Dar să nu mai plîngi!

— Dar ce să me fac, decă iubesc așă ferbinte pe badea Radu? Însă n'oiu mai plînge. Veți, c'am și încetat!

Și copilița își șterse din ochi un nou șiroiu de lacrimi.

Scena acēsta într'atata încântă pe Leon, încat îmbrătoșă fetița și i sărută fruntea.

— Me rog de iertare, — dîse ea mîniösă, — eu nu mai sînt fetiță.

Și se desceleșă morösă din brațele lui Leon.

Acesta o privi suridënd și i dîse:

— Să me ierti, dar n'am șciut că ești mare; tot ce am vedüt este, că ești frumoșă.

La vorba acēsta ea începü să suridă ierăș.

— Ca pedepsă, — continuă Leon, — ietă acest galbën. Ține-l de amintire dela mine, pune-l în salbă la cununie!

Și fetițaluă galbënul, dîcënd:

— Mulțam. Dar să nu uiți ânelul!

În momentul acesta eși Radu, urmat de părinții sei. Aceia vedënd pe fiul boerului la ei, uitară îndată durerile de despărțire și îl salutară cu cel mai adânc respect.

— Nu plângeți, dragii mei, — le dîse Leon, — nu mergem noi afară din lume. Ș-apoi Radu ve va înșciința de pretotindene.

— Dumneșeu să ve aibă sub sfânta sa pază! — dîse mama lui Radu, binecuvântând tinerii cari plecară...

Și de atunci a trecut un timp îndelungat. Tocmai șese ani. Radu a scris de pretotindene, atăt boerului, cât și părinților sei, despre starea în care se aflau. Nu li s'a întemplat nici o nenorocire, au umblat multă lume, au vedüt multe frumuseți, au profitat mult, și ietă-i acuma rentörși după o absință atăt de lungă, asistând la o sərbare poporală.

Radu privind fisionomia lui Leon, vedea că amicul și învățacelul seu este frapat și încântat de ceea ce vede. Și ca să-i deie ocașiune a-și exprima plăcerea, îl întrebă:

— E bine, cum îți place?

— Este un ce admirabil. N'am vedüt mai frumos. Nu-i ca poporul român.

— Veți ce ar putē poporul acesta, decă ar avē conducători mai buni!

— Jocul acesta elegant!

— Dar costumul!

— Pitoresc!

— Și femeile!

— Încântătoare. Eu stau și me nimesc, și me n-treb cu mirare, că öre ce sînt aceste? Niște țăranceséu atari domnișöre în costum poporal?

— Nici o domnișöră nu este între ele, ei tôte sînt țăranceséu din satul acesta.

— Eu n'am vedüt un ce mai frumos în tötă viața mea, de și am luat parte la multe baluri. Ce rău îmi pare, că cutare amic d'al nostru din Paris nu pöte vedē acest tablou frumos!

— De ar fi și pictor, ar putē să-și facă niște schițe interesante.

— Să fiu eu pictor, me tem, că aş perde din vedere totul, ci m'aş interesa numai de una dintre jocătore. Ietă copila cea brunetă de acolo, care joacă cu flăcăul acela nalt şi zdravên! Ce frumseţe, ce graţie, ce farmec!

— Vêd, — răspuse Radu zîmbind.

— Nu şei a cui e?

— Ba ştiu.

— A cui?

— A părintelui meu!

— Ce fel! E tocmai soro ta! — exclamă Leon cu mirare. Ce bine-mi pare! Dôră Florica, pe care o lăsarăm plângënd înainte cu şese ani când ne-am dus în străinătate?

— Ea.

— Ce mare a crescut şi ce frumôsă a devenit, de şi atunci încă cră frumôsă. Trebuie să-i vorbesc, căci acuma mi-aduc aminte, că am să-i cer scusele.

— Pentru ce?

— Pentru că mi-am uitat vorba. La plecare i-am promis, că rentorcëndu-ne i voi aduce un ânel. Ietă-ne rentorşi, dar deşu eu am uitat promisiunea. Nu i-am adus ânelul.

— Spune-i, că Fai adus, şi apoi vom cumpără unul în oraşul vecin. Ilusiunea face mult. Lasă credă, că ânelul e din străinătate!

— Fie, cum voieşti. Vină să mergem jos!

Şi Leon cu Radu se coboriră jos. Se duseră între popor, unde începură a conversa cu unii din ômenii de frunte.

Înfăţişarea lor între săteni făcù bună impresiune în acestia, cari numai decăt şi formară un cerc în giurul lor, ascultându-i ce vorbesc.

Dar Leon nu pentru acesta a vinit jos. El voiă să vorbească cu Florica, şi pândiă cu còda ochiului când se va rentorce ea din joc la jocul ei.

În line musica încetă, jocul se sfârşi şi Florica se duse între fete, cari deosebite de feciori, steteau tôte lâng' olaltă.

Leon se apropiă spre partea unde steteau fetele şi merse drept la Florica, ce rumeni când îl zări.

— Dôră nici nu mai ţini minte de mine, Florico! — începù el.

— Cum să nu? Nu numai de dta, dar şi de promisiunea ce mi-ai făcut.

— Ah!

— Cum să fi putut eu uită aşă ceva?!

— Fii linişcită dară, că nici eu n'am uitat. Dilele viitò re voi vinî să-ţi aduc ânelul.

Lui Leon i plăcù îndreznela cu care frumôsă copilă răspundea la întrebările lui. Uită că vorbeşce cu o fêtă de ţeran, i oferi braţul şi o chiemă la preumblare.

Fêtă nu-l refusă, de şi acest obicei este nendatinat la ţerani, şi dênşii plecară să se preumblare 'n sus şi jos.

Poporul i priviă cu plăcere şi cu mirare. Dar în tinerime acesta preumblare făcù un efect rêu. Fetele pismuiău pe Florica pentru acesta cinst mare; ier feciorii se uitau cam cordiş la coconaşul, cum acela le-a răpit feta cea mai frumôsă. Însē între toţi mai mult se supără flăcăul cu care Florica jocase mai pe urmă, Iuonel, fiul judeului, feciorul cel mai bogat în sat.

El iubiă pe Florica din tot sufletul seu. Dragostea lui eră atât de mare, încât nu-i păsă că ea e fêtă săracă şi el bogat, ci voiă s'o ieie de soţie.

Însē ce mai lucru ciudat! Ea, copila sërmană, nu prē arētă multă bucurie, când el i vorbiă de dragoste. Ea nu-l iubiă, dar nici nu-l refusă hotărit. Şi acesta nesiguranţă iritā şi mai mult pe Iuonel.

Vêdënd acum acesta, că cu ce plăcere vorbeşce

dênşa cu fiul boerului, gelosia se aprinse 'n inima lui şi pândiă cu cea mai mare nelinişce tôte mişcările lor.

Şi pe când el i pândiă, dênşii conversau vioiu, glumiau şi rideau. Şi acesta întru atâta iritā pe bietul Iuonel, încât abiă se mai putea stăpăni.

— Ânelul e la mine acasă, — dicea Leon, — dar acela este un ânel de credinţă. Ţi-l voi aduce numai atunci, când vei avē trebuinţă de el.

— Nu aşă ni-a fost vorba. Dta mi-ai promis un ânel şi nu ânel de credinţă. Trebuie să-mi dai dară ceea ce mi-ai promis.

— Dar eu am cugetat, că-ţi voi face mai mare plăcere aşă. Dar mi se pare, că acuş vei şi avē trebuinţă de el.

— Nu cumva te 'nşeli, domnule!

— Sânt cu mult mai procopsit în d'aldaste, decăt să me pot înşelă. Gândeşti, că n'am vèdùt eu bine, cu ce drag jucă cu dta feciorul acela de colo! Ietă cum ne ochesce şi acuma! Cetesc de pe faţa lui părerea de rêu, că nu el ci eu me preumblu cu dta.

— Aşă cređi?

— Nu cred. Aşă sânt convins.

— Se pòte că-i aşă. Dar n'am ce-i face. Îmi pare rêu de el. Că nu pot să-l iubesc.

— Deu! Dar pentru ce?

— Pentru că nu-mi place. Eu nu m'oiu mărită nici odată după el.

— Faci rêu. Dênşul e bogat.

— Ce-mi pasă de bogăţie!

— Şi frumos.

— Nu đic, că nu-i.

— Şi totuşi nu-l vrei?

— Nu.

— Ah! înţeleg. Iubeşci pe altul.

La aceste vorbe copila îşi inclină capul în jos, şi nu grăi nici un cuvânt.

El continuă:

— Vèđi că am ghicit. Dar nu cumva să iubeşci pe unul, care să nu pótă împlini doriunţa dtale.

— Şi de cumva ar fi aşă?

— Ai fi nefericită în tótă viéta.

— Nefericită? Ba. L'aş iubi cât aş trăi, şi acesta iubire mi-ar fi o mângăere de ajuns.

— Dar ar fi păcat, ca o fêtă aşă de frumôsă să veşteđescă însēdar.

— Fii dară linişcit, domnule, că acesta nu se va întâmplă.

(Va urmă.)

Iosif Vulcan.

V i s u l.

Am visat că eşti regină,
Că o ţeră stăpâneşti,
C'ai uitat de tot trecutul
Şi că nu me mai iubeşti!

Aş voi că mâne nôpte
Sē visezi ce-am visat eu,
Că sânt mare, că sânt rege,
C'am uitat amorul teu.

Şi să-mi spui apoi şi mie,
Cât ai plâns ş-ai suferit,
Ca să vèd decă durerea-ţi
Cu a mea s'a potrivit?!

Carol Scrob.

Ôre mai ales din franceza să împrumutăm?

Domnul T. L. Maiorescu ne răspunde: da; noi ȳicem: ba.

Spre a ne justifică acest „ba” categoric, se lămurim lucrul cu seriozitatea, ce o pretinde demnitatea și sântia cauzei, care este cauza cultivării raționali și sănătoșe a limbei româneșci?

Răspunsul afirmativ la întrebarea din fruntea acestor șire ni-l dă dl Maiorescu în tractatul său „În contra neologismelor”, ce-l cetise mai astă tómnă într'una din ședințele ordinare ale Academiei române, publicându-l după aceea în „Convorbiri literare” nr. din 1 novembre a. tr. Lucru curios însă! Dl Maiorescu scrie, precum vedem, în contra neologismilor și purificării limbei rom. de ingrediențele străine; apoi într'un refuzet chiar în acest tractat propune vre-o patru reguli, după cari trebuie să scótem din româna cutari slavonisme, ieră pentru ideile și conceptele nóue să împrumutăm cuvinte din cutari și cutari limbi; va să ȳică: totuși să purificăm și neologisăm. N'a observat mult lăudatul logic și dialectic astă contradicțiune strigătoare?!...

Alimintre pe noi de loc nu ne surprinde acest fapt, și de bună sémă nu va surprinde nici pe alți bărbați cu judecată mai calmă și mai serióșă. Sântem dedați a vede dela dl Maiorescu asemeni contradicții, atât în scrierile dsale, cât și în modul de a urmă principiile de limbă și scriptură română, ce le-a stabilit și le stabileșce. Care să fie ôre motivul și cauza atăr contradicțiuni? După scrierile dsale din cești vre-o doi ani din urmă, nóue ni se pare, că dsa, decumva aparința nu ne înșelă, se află în deplină retragere dela asaltul vehement și din pozițiunea strategică superbă, ce ocupase înainte de acésta cu 15 ani.

Atunci conducătorul și adepții așa numitei „nóuă direcțiune”, pe câmpul literaturii și culturii limbei rom. cel de trei patru secle deștelinit și, ales de pe la finele seclului trecut încóce, din ce în ce mai bine cultivat, nu vedea decât un chaos ca cel dela începutul lumii, decât un mare nimic, din care dênșii se credea predestinați a ne creă ca cu vocea celui Atotputinte, ca cu o vergă magică, chiar primele elemente ale literaturii. Până atunci știința, limbă, filologie, istorie, poezie, literatură română nu esistă; tóte aceste eră numai minciună („ipsissima verba” ale dlui T. L. Maiorescu într'un articol din primii ani ai „Convorbirilor lit.”)

Eh, atunci și acum; ieri și aȳi: mare deselinire! Cu adevărată a ăniei bucurie constatăm acésta.

Aȳi, precum aieptărăm și la pag. 103 a „Familiei” din a. c., putem înregistra din partea dlui T. L. Maiorescu, cu respect la scrierea limbei române, un pas însemnat, ce l'a făcut înainte pe calea cea adevărată. În asemănare cu ortografia, ce o recomandă, sânt acum cinci-spre-dece ani, în tractatul „Despre scrierea rumână”, proiectul dsale de ortografie rom., prezentat mai an Academiei și de acésta provisoric primit, se póte privi ca o reintórcere și apropiere remarcabilă cãtră principiile „ortografiei etimologice moderate prin fonetism” său ȳipariene. Și decă autorul proiectului cestiuat iș boteză ortografia chiar cu terminii inversi: „fonetică moderată prin etimologism”, asta împregiurare peste voie ne aduce a minte, cum ȳisem și la alt loc, anecdota despre pipa Ardelenului, pe care furându-o Moldovénul, i puse numele lulé, pentru ca să pótă ȳice că e a sa.

Mai departe, aȳi lucrările Șincailor, P. Maiorilor, Laurianilor, Bălceșcilor scl, ajunseră a găsi atâtă grație în ochii dlui Maiorescu, cât acum le consediră și dsa de „nesce începuturi, cari promitea ceva.” („Convorb. lit.” 1882. nr. 2.)

În fine astăȳi, ne spune tot dsa, „a încetat ca prin minune lupta încontra direcțiunii critice apucate acum 15 ani decãtră „Convorbirile literare”, direcțiune și critică, ce voiă pe deoparte să combată construcțiunile arbitrare ale filologilor, cari sub cuvânt de purificare întocmă un vocabular de termini neconosciți Românilui și depărtă vorbirea claselor culte de la isvorul de viétă al limbei populare; eră pe de alta voiă să lovescă în germanismii infiltrați prin scierile de preste Carpați și Molna, cari falsifică geniul propriu al limbei române și micșoră éstmod valoarea lui pentru existența națională (tractat. „În contra neologismelor.”) „În chiar mijlocul Transilvaniei, (se ȳice mai departe acoloși), în Sibiu și în Brașov, s'au arétat amici călduroși ai direcțiunii literare iașiane; nimene din cei cu minte nu mai pune la îndoielă principiile critice mai sus memorate scl.”

Cum vedem, capul „direcțiunii nóue” întónă principiilor acesteia imnul triumfal; il întónă, nu fără ôrecare satisfacțiune și mândrie, numai cât ôre și nu pré de timpuriu? Cel puțin noi așa observăm, că lupta cestiuată a încetat și nici pré, „uli figura docet”, cum arétă chiar actuala încăierare destul de animată între o sumă de ȳiare din România în cestiuca purificării și neologisării graiului român. Și dl Maiorescu șcie de bună sémă mai bine decât noi, că unele dintre ȳiarele din vorbă nu pré sânt favorabili principiilor limbistice iașiane, cel puțin nu celor prezentate și formulate din partea numitei direcțiuni la începutul ei.

Ieră întru cât lupta deveni într'adevăr cevași mai calmă, meritul acesteia se cuvine fără îndoielă celor dela „direcțiunea nóuă”, cari par că spăriați și ci ênșii de opera mânilor sale, și îngreșoși de lăpédăturile scormonite de unii dintr'ênșii de prin cele anghulețe și înfătoșate ca limbă româneșcă literară, încep acum a bate încetinel de retragere; încep în acésta privință a profesă, de și încă numai cam cu gura júnătate, principie mai raționali și mai acceptabili. Noi cești din „vórtelul de înderćnicie al românismului ardelén” le concedem bucuroși și voioși o asemenea retragere încetinelă, pe nesimțite, sficcióșă, numai pentru a nu pune din parte-ne pedece, ca adevărul să-ș pótă frânge calea și în acest obiect de supremă importanță pentru Români. Ba noi, pentru sântul scop prememorat, le ascultăm și le vom ascultă cu paciință și cânturile de victorie, căȳi și ȳiganul din fabulă iș laudă bravura și eroismul din lupta sa cu Românil, în care când Românil eră deasupra, când ȳiganul de desupt.

Ci să venim la meritul lucrului.

Vom aduce mai înainte de tóte cele patru reguli, cari tractatul „În contra neologismelor” le statoreșce pentru purificarea și neologisarea româneșcui; apoi ne vom permite câteva observări și reflexiuni la ele, ales însă la a treia, care ȳice, că în lipsă să împrumutăm mai vértos din franceza. Regulele din discusiune sună din cuvânt în cuvânt așa:

1. „Acolo, unde pe lângă cuvântul slavon esistă în limba româneșcă poporală un cuvânt curat român, cuvântul slavon trebuie să fie depărtat și cuvântul român păstrat.”

2. „Acolo, unde avem în limba nóstră obicinuită un cuvânt de origine latină, nu trebuie să întroducem altul neologist.”

3. „Acolo, unde astăȳi lipseșce în limbă un cuvânt, ieră ideia trebuie neapérat să fie întrodusă, vom primi cuvântul întrebuintat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceșă. (Nu vorbim de terminii tehnici).”

4. „Depărtarea tuturor cuvintelor slavone din limba română ar fi o greșelă și este cu neputință.”

Milan I.

Natalia.

Regele si regina Serbiei.

Se înțelege de sine, că propunătorul regulilor îndegutate se nevoiește, cu cunoscutele știință și destertitate, a le demonstra și întemeia una câte una. Pe noi însă — nu șefu cum? cum nu? — pe lângă tot aparatul de erudiție întrebuințat spre acesta, nu ne mulțămesc nici regulile enșese, nici demonstrațiunea, ce li se face. Ele ni se par pentru ajungerea scopului, ce-l au în vedere, parte defectoase, parte cu totul neadeverate.

Anume noi am fi în câțva de acord cu prima regulă, ca adecă acolo, unde pe lângă cuvântul slavon există în limba rom. poporală un cuvânt curat român, cuvântul slavon trebuie să fie depărtat. E bine, dar avem noi în limbă-ne numai ingrediențe slavone? Nu mai poședem ore, din nenorocire, în româneșca ciscarpatină destul de numeroși magiario-germanismi, ieră în cea transcarpatină încă și mai numeroși franceso-greco-turcismi, usitați și înțeleși numai dincôce ori respective numai dincolo de munți? Lăsă-i-vom pe aceștia în bună pace, pentru că niște scriitorasi ađi mâne, sub cuvântul de a scrie în limbă rom. poporală, să ni-i introducă nechiămați și nealeși și în româna literară, și ăstmod să-i generalizeze și împămăntenescă? Dar apoi odată porniți pe acest clin periculos, pe acest țepiș la vale, unde ore ne vom oprî? Său face-vom tot asemenea și pe viitor? Căci — să nu ne înșelăm! — poporul mai puțin cult, fie acela ori și care, ales în ținuturi învecinate cu limbi eterogene, totdeuna a primit și va primi ună altă din limbele vecinilor.

Iecă dară, că defectoasă este ăntăia regulă a dlui Maiorescu.

Noi ne măgulim a fi răspicat și formulat mai complet, încă în 1880 și la începutul anului 1881 în „Amicul familiei“, legea și procedura, ce ar trebui să urmăm în acest respect. Adoperându-ne a demonstra, că purificarea, neologizarea și analogizarea rațională și cumpătată în limba rom., ca și în veri-care alta, este cu totul îndreptățită atunci, când națiunea respectivă începe a se avântă cătră o cultură superiără, noi stătoriam în privința purismului în limba rom., la carele țințeșce și regula primă a dlui Maiorescu, următoarele două legi din cinci:

Ăntăie lege: „Tôte cuvintele și frasile învederat străine și usitate numai într'o parte său alta a româniei, ieră nici decum generalisate, sânt a se elimina fără cruțare și fără îndurare din limbă-ne“. Așă dară legea noastră cuprinde în sine înainte de toate: condamnarea tuturor străinismilor încă negeneralisați, fie ei de ori-ce proveniență. A doua: restricțiune și cumpătare în privința străinismilor cevasi mai generalisați. A treia, și ceea ce e lucrul mai de frunte și mai momentos: legea se estinde și la formele sintactice și gramaticale străine, contra căror, forțe bine fece dl Maiorescu, că își rēdică vōcea de vre-o câteva ori, precum ni-o rēdicarăm și noi și predecesorii noștri; știut fiind, că străinismii gramaticali formali și sintactici sânt din cei mai periculoși, sânt cei mai în stare a aduce stricăciune organismului, vătămare și denaturare geniului cutării limbi.

Legea noastră, în privința rificării, a doua stă în legătură cu restricțiunile celei d'ăntăiu, și sună așă: „Cuvinte slave și grecești, ales neogrecești, cari numai și numai în cărțile liturgice și peste tot în limba și stilul eclesiastic se află, ieră în usul comun de toate ăilele al poporului nostru mai câte țele au fost și au rămas număr necunoscut, sânt a se elimina“ (bogorodiciună, hvalite, blajenile, piēsă, pocroveț, straste, axion, sērăcuste sel.) Credem că și aice îndegutate ceva mai precis și mai deplin ținta, cătră care trebuie să nisuiim, decât cele câteva esplicări polemice ale dlui Maiorescu adause regulei sale prime.

În prima linie prin biserică ni se slavisa, apoi în relativ scurtul interval de un seclu al fanarioților ni se grecisă limba. Drept ce biserică noastră rom. națională, după ce ađi ne deșteptarăm și venirăm în general la conștiință națională, are și ea datorință sântă a conlucră la deslavisarea și desgreșirea limbei. Aici n'ar trebui să incapă și să aibă loc seuse, ca cele aduse de dl Maiorescu, că veđi dōmne esagerările unor neologisti ar fi spăriând pe bisericiani și i-ar fi reținēnd dela curățirea limbei bisericēșci. Cunōșcem cu toți puterea usului și îndătinării întru tōte, așă și întru ale limbei. Usul bisericesc rēu al slavōnei și grecei ne invărgă limba cu slavonismi și grecismi; usul bisericesc bun al unei limbe rom. curățite ni-i pōte și scōle și lăpēdă din us, numai să avem voință sinceră și firmă.

Ci să ne rentōrcem din excursiunea noastră cam lungă. Dicem drept'acea și dorim, ca adepții „direcțiunii nōue“ cu tōte aceste să asculte svatul dat de ce-lebrul lor cap, și regula prima ce li o dă în privința purismului, așă defectoasă cum este dēnsa, să o aibă pururea înaintea ochilor și să o urmeze. Ar fi acesta un însemnat pas cătră Parnas, un însemnat pas cătră cultivarea mai rațională și sântōsă a limbei rom., decă odată facem vorbă de cultivarea ei. Pentru că într'adevăr, după ce avem în limbă-ne cuvintele bune latino-române, folosite și înțelese dintr'o margine a româniei până în cealaltă, precum: b i n e c u v ē n t a r e, t i m p, a e r, i n d o i o s, a s e i n c r e d e s e u i n c r e d i n ț a s e l., întrebăm: pentru ce a mai stă morțiș pe lângă: b l a g o s l o v e n i e, v r e m e, v ē z d u h, i n d o e l n i c, a s e b i z u i, și alte asemeni? Dōră pentru că polomida, care ca mai rustică, de comun e mai tare și mai înfruntătoare de tempești, să ucidă încet pe încet grăul, planta nobilă?!...

Ăncă ceva mai mult, decât cu cea dintăiu, consimțim cu a două regulă a dlui Maiorescu; dară ierăși nu fără restricțiuni și condițiuni. Regula acēsta a două sună: „Acolo, unde avem în limba noastră obicinuită un cuvânt de origine latină, nu trebuie să introducem altul neologist“.

Ăstă regulă se limitēză și vine a se modifică, între altele, prin faptul nenegabil, că cultura superiără aduce cu sine o sumă de nuanțari fine și subtili al înțelesului cuvintelor, ce ne șerbesc a esprime mulțimea de idei și concepte culturali, de cari nuanțe poporul mai necult, nici în idei și concepte, nici în cuvinte nu pré său nu multe destinge. Așă, ca să aducem câteva exemple din cele, cu cari își ilustră dl Maiorescu regula, tare ne temem, că în limba literară nu ne va fi de ajuns pentru tōte casurile a s p r u, ei vom trebui să folosim une-ori și s e v e r; asemenea nu credem, ca a p r i g să pōtă suplini cum se cade totodată și nuanțele de sens ale lui a v i d și i m p e t u o s.

Dar afară de acea dl Maiorescu una ăice și alta face. În chiar tractatul seu din cestiume usiteză p. e. solemn, discours, evoluțiune, influență, prefață, discuțiune (formațiune rea, în loc de: discusiune), și multe altele de aceste; pe când după regula dsale trebuia să întrebuințeze poporanele său mai poporanele: sērbătoresc, vorbire, desfășorare, înriurire, precuvēntare, prevorbire său, cum ăicea bētrânii noștri, cuvēnt înainte, desbaterē șel. Eh dar, după sarcasticul proverb românesc cam trivial, „gura ăice gura mințe, omul tot om de omenie rămâne“.

Ăncă una, mai înainte de ce am trece la regula a treia. Autorul articolului „În contra neologismelor“ face propunerea, după care „trebuie să ăicem p r o f a n și nu l a i c, nemțeșce l a i e, în înțelesul de necunoscător al unei specialități“. La acēsta observăm ăntăiu, că propunătorul numai ceva mai în sus folosește totuș vorba l a i c, tot cam în înțelesul, ce i-l dă. A două,

cuvintele laice și laice cei dărâpt au rădăcină comună indo-germană, însă primul este apriat de formațiune și proveniență greco-latină. În fine ne pașce frica, că adoptându-se cumva propunerea cestiunată, când am vorbi și scrie p. e. despre inteligența română profană (în loc de: laică seu seculară seu lumână), asta chiar așa de puțin s'ar simți magulită, ca și cea din cutare adunare de mai an-țert, unde un Magiar vrând să vorbescă și el într'o adunare românească româneșce, o agrăi cu cuvintele: „Onorată adunătură!”

Ci aceste trecă ducă-se. Mult ne mirăm însă de svatul, ce cu respect la cultivarea limbei române literare ni-l dă dl Maiorescu în regula sa a treia. Iecă o; sê o ascultăm:

„Acolo, unde astăzi lipsește în limbă un cuvânt, ier idea trebuie neapărat să fie introdusă, vom primi cuvântul întrebuițat în celelalte limbi romanice, mai ales în cea franceză“. Așă dară cuvintele, ce ne lipsește, sê le împrumutăm mai vèrtos din franceza? Nu se pôte; dl Maiorescu aici numai glumeșce; asta nu pôte fi serios dîsă; din contră svatul, ce ni-l dă în această privință, va fi fiind din partea dsale dōră numai un „lapsus calami“.

Într'adevăr cine din lumea științifică nu șcie, că din cele șese limbi neo-latine: italiană și română, ispană și portugeză, provençală și franceză, cêstă din urmă e cea mai locită dintre tôte, întru atâta, cât de cele mai multe ori din corpul vorbei latine dēnsa abia rețină așa dîcēnd ici un picior, colo o mână, colo un ochiu (d. e. fr. âge din lat. aet-a-t-i-c-um) și așa mai departe? Cine nu șcie, că franceza, mai mult decât veri-care din surori, geme de mulțimea ingredientelor germâne, ca sê tacem de altele, ingrediente mai mult au mai puțin asimilate ori întortocate? Cine nu șcie, că precum celelalte limbi nouē latine, așa și franceza cuvinte ca lēgalitē pe lângă lois etc. încă le împrumută din latina, când începū a progresă pe calea culturii sale superiori? Cine nu șcie, că limba noastră, și cea italiană, păstră mai bine decât tôte corpul vorbelor latine, atât cu privire la tulpina cât și la sufelelor derivative? Ba afirmăm mai mult: româneșca în unele puncte întrece în acest respect chiar și pe sonōra limbă italiană.

Într'adevăr pe când p. e. în următoarele cuvinte franceze, ales când le auđi pronuncia, precum: chēf, nēs, aouť, lois, doux, chaud, choire, croitre, connaitre, plaire, croire, frire, dire etc., abia mai cunoșci pe latinele: caput, nasus, augustus, legem, dulce, calidum, cadere, crescere, cognoscere, placere, credere, frigere, dicere; cine nu vede, că aceste și nenumērate ca aceste se află în limbă-ne mai întregi întreguțe ca în mama latină?

Drept'acea din latina, apoi din sora italiană, ca din cele mai apropiate de româneșca noastră, ieră nici decum dela mult mai depărtata franceză, ne vom cere împrumut cele de lipsă. Căđi acum mintea sănētōsă — și după dicala lat. „similis simili gaudet“, germ. „gleich und gleich gesellt sich gern“, — încă ne spune, că elemente mai apropiate și mai asemeni se vor lipi și contopi mai ușor cu organismul graiului nostru.

A împrumută neajunsele româneșcāi mai ales din franceza, ar fi asemeni cu acea, — ierte-ni-se asemănarea cam drastică, — când ai vrē sē cununi pe un Românaș voinic de munte, innalt și mândru ca bradul din Carpați, seu cum dîce cântecul poporal:

Tinerel și frumușel,

Par că tras printr'un anel,

sê-l cununi și insoțēși cu o bētrână mult brăsdată pe față de plugul adversităților timpului, pentru ca fructul

însoțirii și legăturii lor sē fie un nonsens, se fie p'aci un monstru.

Departē sē fie de noi a vrē sē ignoram calitățile eminenti ale surorii majore franceze. Multe poșede dēnsa de aceste, desclinit în ceea ce priveșce stilul luminos, așa cât cutare erudit germân nu se șfi a mărturi sincer, că ceea ce un scriitor germân scrie despre rezultatul profundelor sale scrutări și innaltelor sale speculațiuni în trei tomi, ēnsuși scriitorul numai atunci o pricepe, decă un Frances au Italian face din respectiva scriere în limba și stilul frances au italian un escerpt de un tom. Însē elementele tesaurului seu lesical franceza și le ciungări, străformă și analogisă după geniul seu propriu, mult puțin diferitor de al graiului nostru: și despre acēsta facem aici vorbă.

Cu un cuvânt: vom trebui „velle nolle“ sē latinisăm și de aici încolo, cum latinisărăm în trecut și latinisăm până în điuva de ađi cu toți, în măsură mai mare ori mai mică, unii mai cu cumpēt alții mai fără cumpēt. Dimpreună cu „direcțiunea nouă“ toți ne vom întorče frumușel și incetinel la calea cea adevērată, frântă și așternută de cei bētrâni ai noștri, care proprie nici un scriitor român nu o părăsi cu totul nici odată, pentru că cu mintea la loc nu o putea și nu o pôte părăsi.

Întru acēsta însă noi recomândăm de nou, precum și măi înainte recomândasem totdeuna, o procedură înțelptă, seriōsă, moderată. Încă înainte de asta cu doi ani, cu respect la tema din vorbă, scriam, în „Renașceera limbei rom. în vorbire și scriere“ pag. 104, între alte următoarele:

„În afacerea purismului trebuie sē ne moderăm și din acea causă, căci esist în limbă-ne și atari termini esotici: slavi, greci, turceșci, magiari, germâni, cari trecură și pētrunseră și în vieța de tôte đilele a poporului rom.; une-ori cu atâta putere și țarie, cât pe încet scōseră cu totul din us sinonimele genuine latino-româneșci. Cu atari termini, cu atari vorbe și frase străine este anevoie a eși la căpētăiu. Și mărturim, că în starea de față a limbei și culturii, cum și a nesuficientelor mijlōce culturali destinate pentru massa poporului rom., ni se pare pe cât neconsult, pe atât și absolut cu neputință a le elimină dintr'odată și de tot“.

Altecum un anumit grad, mai mare au mai mic, de moderațiune în acest țânț nu li se pôte denegă scriitorilor rom. vechi și noi, dela început și până ađi. Escepțiune fac abia doi trei. Sē stăm însă strimb și sē judecăm drept: decă „Binele Publ.“ într'un număr de pe la începutul anului curinte pe cel mai mare latinisător și neo-latinisător între scriitorii rom., pe nemuritorul I. Eliade Rădulescu, il scusă cu acea, că dēnsul a trebuit sē confrunte pe fiica română cu mama latină, apoi sē scusăm tot asemene și pe un A. Tr. Laurian, I. Măcsim șcl. Cam același scop il avea și ei în vedere; căđi altminte n'ar fi adunat și elementele străine ale limbei în „Glosariu“; căđi de altminte unde îți trebuie limbă mai bună româneșcă, luminōsă, cursivă și la înțeles, decă în „Istoriile“, „Magazinele istorice“, „Gramaticile“ și alalte opuri, eșite din pēna numiților literatori mult regretați și destinate pentru publicul cel mare.

În acest punct am fi dară ca și înțelși cu dl Maiorescu, de óră-ce în a patra regulă a sa și dsa susține, că „depărtarea tuturor cuvintelor slavōne din limba rom. și înlocuirea lor cu neologisme ar fi o greșelă și este cu neputință“. Numai cât dsa în lungile excursiuni asupra acestei regulē, ca și aiurea de comun, adauge din vastul seu aparat de erudițiune filosofică și enciclopedică nescari argumente, cari numai celor, ce n'au datină a se uită mai în fundul raționamentelor, tot plăcē. Asemeni adause ne aduc peste voie aminte

volutele său adornările (Nemții le dic „Schnörkel“), ce la finele timpurilor și tacturilor musicale le adaugă fămoșii noștri muzicanți țigani din Ungaria și Transilvania. Ele plac celor mai puțin cunoscători de arta muzicii, pe cei cunoscători îi desrusea. Arge-ni-se comparațiunea cam de toate dăile!

Timpul și spațiul nu ne permite a scărmenă toate argumentele așteptate ale dlui Maiorescu. Unul însă, cel puțin pe acest unul, nu-l putem trece fără vederea la acest loc.

Neologiztii adevă cu tot dreptul afirmă și susțin, că schimbări de cuvinte sau neologizări se întemplantă p'aci neconținut într-o limbă, s'au întemplantă chiar în limba rom., și încă une-ori, cel puțin în cea vorbită de clasele culte, nu ca fenomen insulat și mărginit la câte o singură expresiune, ci pentru o mulțime de cuvinte în același timp. Ieră ceea ce s'a templat odată, se mai pôte templă și altă dată, și cum s'a întemplantă pentru clasele culte, se pôte întemplantă și pentru poporul întreg. Așă neologiztii.

Ce opune acestora dl Maiorescu? Auđiți! Metamorfosea parțială a limbii rom. dela 1848 încóce, dice dsa, cum și înrădăcinarea atător cuvinte nóue și scóterea atător cuvinte slavóne din limba claselor culte se dătoarește curentului de atunci al redăptării spiritului național și emoțiunii cei puternice lățite într'o parte întinsă a poporului rom.; căci cuvintele afară de terminii tehnici ce-s indiferenți și de acea cosmopoliti, nu se nasc și nu se înrădăcină din destilarea rece a reflexiunii, ci și din căldura simțemntului. Acel isvor de viață însă a secat ađi demult, entusiasmul s'a răcit, o mare parte a societății nóstre e cuprinsă de o lăngedime sceptică pentru tot ce se mai numește „reformă“ politică și socială.

Câte cuvinte, atâte neadevăruri și eresuri științifice! Dar rogu-ve, când în răstimpul turco-fanariot, nu chiar așă de lung relative la viața unui popor, limba rom. transcarpatină se turcise, rusise și neo-grecisase în măsură, cum apare dēnsa pe la începutul seclului presinte: s'a întemplantă óre acēsta din emoțiunea puternică, din entusiasmul național, din căldura simțemntului Moldo-românilor pentru Turci, Ruși și Grecofanarioti? Și când în timpul de față bietul Român ciscarpatin rógă pe enologiztii său că foliamodvani împotriva vegrehaităului (pe notarul de cerc, sē-i facă cerere în contra esecutorului): credeți, că din motivul memoratelor simțeminte și afecte sulteșteci is schimosesece în mod așă de barbar limba? Și când băiătelul rom. în familie și în mediu germán și peste tot nerománesc is uită mai de tot dulcea limba mumescă, ori și-o vorbește cu $\frac{3}{4}$ amestecătore străine: provine și acēsta din motivele simțemintelor și afectelor mai sus îndegatate? Oh nu! Usul, „consuetudo altera natura“, are aice atotputință.

Dați poporului în cărțile bisericești, școlastice și celelalte destinate pe sēma lui o limbă încet pe încet curățită, și veți vedē, că dēnsul în scurt timp va șei-o încovoiă și mână după geniul și fantasia sa poetică și pe acēsta în narațiunile mitice, doinele, horele, descântecetele sale. Din contra, dați-i o limbă, nu franceso-ruso-turco-grecită, ci chiar hotentotiță: va învăța-o și pe acēsta.

Asta, puterea usului, ar fi de dorit sē o recunoscă odată și frații dela „direcțiunea nóuă“. Fireșce, ei ar trebui sē recunoscă în consecință și acea, ce dice despre usul cel bun în afacerea cultivării limbii bētránul Cuintilian: „Ego autem usum dixerim consensum meliorum“, nu al vulgului. Veđi bine că dēnsii s'ar abate prin așă ceva în direcțiunea celor bētráni ai noștri; „direcțiunea nóuă“ și-ar perde sonorul nume. Ei ar

perde, dar cultura rațională și sănătoasă a limbii românești ar câștigă.

Putem óre speră astăđi o asemenea abatere și întórcere? Nóue, precum așteptărăm și la începutul acesteia diatribe, după toate semnele așă ni se pare. Dēcă nu vre muntele sē mērgă la Muhamed, vine Muhamed la munte.

Dr. Gregoriu Silași.

F e m e i a.

— Priviri istorico-sociale. —

(Fine.)

În epoca primă a istoriei grecești, chiar și în timpul cel mai întunecos al istoriei, despre care numai poeții ne infățișeză câteva noțiuni, găsim cultul femeii. Drept probe ne sânt operele lui Homer și Hesiod, dramele lui Sofocle, Euripide și Eschil.

Astfel atlam în „Odiseea“ lui Homer, că femeile locuiau separate de bărbați, în etagiul superior, ier bărbații lor în etagiul inferior, ceea ce după spiritul timpului de atunci însemnă onore mare.

Ulisse mērgēnd la Alcino, pentru a-i cere ajutorul, se închină, se rogă și căđă în genunchi mai înainte la picioarele reginei, care ședea în vestibul torcēnd.

Grecia întregă se puse pe picior de resboiu pentru dragostea unei femei, precum cāntă și Horațiu:

Fabula, qua Paridis propter narratur amorem
Graecia barbariae lento colissa ducto,
Stultorum, regum et populorum continet aestus.

La Spartani femeile participau la conducerea afacerilor statului. Conform legilor lui Lycurg, femeile trebuiau sē se deprindă de mici la exercițiile gimnastice, ca sē-și întărescă corpul. Cel ce defaimă vr'o femeie, se pedepsiă aspru. Muierea se consideră ca mână dréptă a bărbatului. Ea eră isvorul înfloririi și propășirii naționale.

Trecēnd la imperiul roman, găsim drept exemplu rolul ce l'au jucat sabinenele răpite de romani, cari prin întrevenirea lor au delăturat un resboiu sângeros. Tot pe paginile istoriei acestui imperiu găsim și figura matrónei Veturia, care prin cuvintele sale magice putu se înmóie și pe acela, în a cărui inimă ardea focul resbunării. Și cine nu cunoște influința ce a avut Cornelia asupra creșcerii fiilor ei, făcēnd din ei „tribunii cei mai mari ai poporului roman?“

Influința femeilor creșcea treptat cu creșcerea imperiului roman. În dreptul roman li se acordă drepturi egale cu ale bărbaților. Se introduse eticheta. Cel ce întelniă o femeie pe drum, trebuia sē-i facă loc și s'o salute. Cel ce ofensă vr'o femeie, se pedepsiă și cu mórte. Muierea eră consórtă adevărată a bărbatului, căci încă după legile cele mai vechi, bărbatului nu-i eră permis sē-și părăsescă sotia.

Cleopatra, regina Egiptului, a cucerit pe Cesar, apoi pe Antoniu, încat acesta a declarat, că toate lucrurile din lume sânt nimica în comparațiune cu amorul Cleopatrei. Asupra împăratului August avu înriurire soția lui, Livia.

La popórele germáne găsim femeia în o vază și autoritate mare. Muierea eră considerată ca adevărată consórtă și nu ca sclavă. La germáni femeile luau parte și la resboiu, precum se șcie din bătălia dela Vercele la 101 a. Ch. între Romani și Cimbrii și Teutoni, în care muierile Cimbrilor s'au luptat cu curagiu estraordinar, apērându-și cauza națională.

După introducerea creștinătății vaza femeii se întemeia și mai durabil. Domnul nostru Isus Christos

eulptă demnitatea personală a femeii, întemeiând taina căsătoriei.

Femeia a devenit astfel ângerul apărător al familiei, un izvor de daruri dumnezeiesci.

Ah! sublină e misiunea femeii, ca consortă și ca mamă! Nu este rol mai frumos decât acesta pe fața pământului!

Civilizațiunea tot progresând, a început a se ocupa serios de pozițiunea femeii în societate. Filosofii cei mai mari lucrau pentru educațiunea ei, știind bine, că femeile sînt pârghiile cele mai importante pentru răspândirea culturii în o națiune. S'au făcut legi pentru a garanta pozițiunea femeilor, eliberându-le din sclăvia umilitoare. Femeia liberă începî se ia parte la durerile și bucuriile consortului seu.

Constantin cel Mare, introducînd religiunea creștină, ca singură domnitoare în imperiul roman, a emanat legi pentru stabilirea moralității, cu privire la secul femeiesc, știind bine, că immoralitatea femeii aduce urmări sinistre în familie.

Frunzărind istoria lumii creștine, în aceea vom găsi numărăse exemple pentru ilustrarea tesei noastre. În Franca, ca nicăiri, femeile avură influința cea mai mare în conducerea statului. Din istoria Rusiei amintim numai pe împărătesa Catharina, pe care împăratul Petru cel mare din starea-i de jos o înălță la tron, unde avu un rol atât de mare. Din istoria Austro-Ungariei notăm numai pe împărătesa Maria Theresia, a cărei istorie o șcim cu toții.

III.

Din capul locului am dis, că femeia se distinge atât fizic, cât și psihic de secul bărbătesc. Urméză dară în mod logic, că și ocupațiunile ei, atât fizice, cât și psihice s'au spirituale au să fie deosebite.

Ocupațiunile fizice sînt afacerile casnice și familiare. Vai de acea casă, de unde lipsește femeia! Vai! și de acel bărbat care e singur, fără soție!

Ocupațiunea spirituală a ei este, de a crește copiii sei în virtute, de a-i îndemna la fapte de laudă.

Deci, n'a greșit lumea, decă a pus femeia la un grad asemene cu bărbatul. Ea a trebuit să fie liberă și independentă, căci numai așa își p'ote îndeplini sublima misiune de a crește juri bravi, fiice brave; numai astfel a putut deveni Mentorul familiei sale.

Ier tu, scumpă națiune română, îngrigăse-te ca femeia română încă să stee pe o tréptă înaltă.

Îngrigăse-te a-i face școli, în cari fetițele de Român să-și cultive spiritul, și cu timpul să devină mame renumite ca Cornelia, mama Grachilor, și atunci cu de aceste mame vei realisa scopuri sublime și progrese mai mari, decât în trecut.

Atunci vei puté cântă cu ton înalt :

Vilor de aur România are,

Eu prevéd prin secolii a ei înălțare !

Sim. P. Simon.

Despre romanuri.

Scrierile beletristice și în speție „romanurile“, afară de scopul delectării, prin caracterul lor educator totodată influințéză și asupra desvoltării culturale a unui popor.

Acésta aserțiune se motiveză deja prin scopul scrierii lor, și anume a produce „efect moral“, care apoi dă impuls cetitorilor spre tot ce e bun, frumos și nobil.

Asă ar trebui să fie; durere însă, că realitatea altcum ni se presintă! Adese-ori operele scrise cu cea

mai bună intențiune și corespundătoare tuturor recerintelor, nu sînt în stare a îndestuli pe cetitori.

Causa este a se cercă s'eu în împregiurarea, că publicul, care altcum manifestéză o adevărată pasiune întru cetirea romanurilor, cetește cu mai multă plăcere episódele romantice, cetește superficial, neconsiderând direcțiunea, intențiunea și psihologia operatelor. S'eu avem să o cercăm în defectuositatea acestora. Și decă vom scrută, care dintre aceste este cea mai probabilă, va fi cu greu a ne pronunția într'o direcțiune s'eu alta, de óre-ce nu putem afirmă cu tótă positivitaea, că óre între referințele sociali presinte scriitorul se acomodeză spiritului și pretensiunilor publicului cetitor, ori vice-versa ?

Aceea însă nu se p'ote contesta, că romanurile cu încetul devin niște articoli de speculațiune; direcțiunea și așa numitul „spirit modern“, ce se reversă peste romanurile mai recente, conținutul lor adese-ori frivol, ne pun în pozițiune grea și ne impun întrebarea, óre putem da atari opuri în mâinile generațiunii mai tinere ?

Încât pentru caracterul educator, care după părerea competenților zace în „efectul moral“, cea mai principală recerință a opurilor de soiul acesta — nu mai este, cu puține excepțiuni, validitat. Dar abstrăgînd dela tóte aceste, adese-ori putem esperia, cum nici chiar acele opere, cari corespund tuturor recerintelor, nu pot influința asupra cetitorilor, și astfel intențiunea autorului nu se p'ote realisa.

În atari casuri erórea de sigur se comite din partea acestuia.

E greu a scrie la placul tuturor, dar decă scriitorul va consideră, că pentru cine și ce scrie, atunci de sigur n'a prins de condeiu însădar.

Va să dică, la locul prim trebuie să se acomodeze publicului, pentru care scrie, și apoi amésurat cunoșcințelor acestuia să aibă 'n vedere : a) alegerea obiectului, b) sulevarea lui.

Tóte operele beletristice tinda sulevă o idee.

Ideia și respective subiectul p'ote fi împrumutat din viața reală, ori din o lume ideală, care n'a existat, nici nu există, ci se baséză pe utopie, pe imaginațiunea autorului, care vré să facă impresiune asupra cetitorilor.

Decă intențiunea acésta a lui se realizeză și d'nsul a reușit a face impresiune iresistibilă asupra publicului, a-l instrui, a-l îndemna spre bine; acest proces psihologic este a se atribui activității unui efect moral.

Efect moral p'ote fi produs direct s'eu indirect; d. e. un autor descrie virtutea cu colori vii, arétă succesele ei, și prin acésta procedură îndemna la urmărirea ei; altul se ocupă cu machinațiunile mărșave, cu poltronía unei ființe depravate, pune virtutea în luptă cu reutatea.

La vederea caracteristicelor depravării, espuse în tótă golăciunea lor, apoi vedînd triumful virtuții, cetitorii desprețuind'o pe acea, se vor simți îndemnați spre tot, ce-i pot conduce la acésta.

În ambele casuri lucréză un efect moral, produs pe diferite căi.

Publicul, care a cetit puțin și se ocupă numai cu decurgerea acțiunii, neconsiderând și psihologia ei, care citește superficial, va fi satisfăcut vedînd, că virtutea își are resplata sa, reese totdeuna triumfătoare față de reutate, s'eu decă și decade, îndată urméză pedépsa aceluia, care a causat acésta.

Din aceste se vede, că la un atare public efectul moral și anume cel direct nu-și va perde efectul.

Nu e așa însă, când cetitorul consideră și realitatea, psihologia acțiunii, de óre-ce nimica nu p'ote distruge efectul, ca și cugetul, că tot ce a cetit nu există în lumea reală. Dar apoi când se vede îndemnat la

concluziunea foarte logică, cumcă prin o asemenea tratare idea virtuții se aduce în legătură cu cea a succeselor, ier a depravării cu cea a pedepsei, și astfel se vede deodată îndemnat la iubirea și urmarirea virtuții numai pentru succes, ier la desprețuirea depravării, reuțării numai din frica de pedepsă!

În cazul acesta, să fi fost intențiunea autorului ori cât de bună, luându-și subiectul din lumea creată de densus, de sigur nu-și poate realisa scopul.

Altecum e în realitate, aici nu are loc justiția poetică, care la sulevarea subiectelor luate din o lume ideală trebuie pe deplin validată; aici există nescari adevăruri vecinice.

Personele, cari due rol în atari romanuri, nu sânt persoane romantice, viața lor nu e mai mult viață romantică, dar sânt reprezentanții adevărați a evenimentelor și diferitelor referințe sociale, întru cari trăim.

Adevăr vecinic rămâne, că la tot momentul simțim puterea celor nedemni și poltroni; vedem virtutea în luptă continuă cu reutatea și în cele mai multe cazuri o vedem cădând victimă intrigelor demonice; dar chiar această decadentă conține un profund efect moral, care ne dă impuls a rezista cu mai mare bărbăție și a duce la deplină victorie castitatea, moralul și moravurile bune.

Simțul de amarăciune, ce ne cuprinde tot internul la vederea acestor acțiuni, e semnul despre activitatea unui efect; dar vedând totodată succesele și victoria depravării, o desprețuim, însă ne și irităm, și astfel efectul e dublu.

Din precedentele ușor putem concluda, că subiectele luate din viața reală, și mai cu seamă copiile de pe natură, totdeauna produc un efect mai mare, și anume un efect moral indirect

Drept'aceea, când autorul scrie pentru un public, care n'a cetit mult său ceteșce superficial, să tindă la efect moral direct; subiectul să-l împrumute din lumea creată de densus, de ore-ce din realitate puțină materie i stă la dispozițiune pentru așa ceva; apoi considere sulevarea lui și ducerea la deplină valoare a justiției poetice; când însă scrie pentru un public, care știe aprofundă ceea, ce are dinaintea ochilor, sulevarea subiectelor reale nici odată nu-și va pierde efectul.

Și decă va purcede astfel, nu va fi trebuință să ia refugiu la frivolități și la alte estravaganțe moderne, cari de mai ușor atacă simțul de castitate și moralitate, dar nici odată nu vor delectă, nobilită, cu atât mai puțin vor instrui spiritul și inima cetitorilor.

Constantin Groza.

Regele și regina Serbiei.

La 6 I. tr. în capitala Serbiei s'a petrecut un eveniment epocal. Scupcina a proclamat regatul sêrbesc.

În numărul presinte publicăm portretul noiei pârrechi regeșei.

Principele Milan s'a urcat la tron în 1868, în niște împregiurări grele. Antecesorul seu fu împușcat. Dar el a fost norocos. Sub el s'a proclamat regatul.

S'a însorât în 1875, cu principesa Natalia. Au un fiu de 5 ani.

Toemai acuma vine șcirea, că noul rege al Serbiei a plecat să facă vizită pe la curțile europene. Ce este scopul acestor visite, încă nu se știe. Dar națiu-ne sêrbă are aspirațiuni înalte. Ea voieșce să se estindă, să formeze o țeră mai mare. Deja se și vorbeșce despre o alianță între ea și între Muntenegru.

Ne aflăm în ajunul unor evenimente mari. Și în acele sudo-slavii au să jõe un rol important. Ceștiu-nea orientală s'a transformat în ceștiune slavă.

I. H.

Despre căsătorie.

— După *Alfons Karr.* —

Postul mare a trecut, deci ierăș putem să vorbim despre căsătorie.

În Persia mai de mult eră obiceiul ca în cutare și a anului să se țină un tîrg de fete; fetele de mărît se adunau în piața principală și însurăței le 'mpresurau. Tîrgul se 'ncepea cu feta cea mai frumoasă. Se strigă, cine va da mai mult?

Junii bogați cumpărau cele frumoșe, cele urite rămăneau fiilor poporului. Banii adunați din vîndarea celor frumoșe se întrebuițau în folosul celor urite și schidole. Atunci apoi nu se mai întrebă, că „cine va da mai mult?“ — ci: „cui i trebuie cu adaus mai puțin?“ Așă dară omul sărac căpeta și nevastă și bani. Fetele frumoșe ajutau să se mărîte și cele urite.

N'ar fi bine, decă obiceiul acesta s'ar introduce și la noi, căci cele frumoșe cu greu ș-ar găsi atâția cumpărători, din contra cele urite ar trece tôte — pentru zestrea lor.

În genere se pare, că la noi căsătoria iese din ce în ce mai mult din us. Nu me înțelegeți rău, onorabile dame! Nici astăzi nu e mic numărul acelor muieri și fete, cari consideră căsătoria drept scop de viață al lor; dar sânt mult mai bătătoare la ochi acele, cari debutză pretotindene și cari prin lucsul lor atrag atențiunea. Aceste sânt de vină, că nici cele nu se pot mărîtă.

Dar să vedem, ce este cauza că bărbații sânt atât de străini față de viața conjugală? Fetele de meseriași mai tôte se mărîtă, căci pentru meseriaș femeia nu este un articol de lux, ci o soție care are să împartă cu el tôte bucuriile și greutățile vieții, în lucrul de tôte zilele i e spre ajutor, consortă adevărată. Până ce bărbatul agoniseșce pânea de tôte zilele prin munca sa, până atunci femeia îngrișce de ale menagiului, face economii, lucrăză pentru bărbatul ei; o astfel de căsătorie este o însoțire, în care fie-care parte participă conform puterilor sale. Meseriașul cheltuieșce mult mai puține parale în căsătorie, decăt până ce a fost holteiu; vestmintele lui se află în ordine și curate, hrana lui e mult mai sănătôsă și mai ieftină; cheltuielile produse prin presința femeii sânt recompensate prin înriurirea binefăcătoare a ei și prin activitatea sa dezvoltată prin conducerea menagiului.

În clasa meseriașilor dară nu se aud așa des plângerile din cauza înstrăinării de căsătorie a tînêrilor. Clasele mai inferiøre consideră căsătoria și mai necesarie. Să privim poporul! Acolo abiă găsim vr'un holteiu tomnatic, de cumva numai acela nu e bețiv său infam, ma și acestia își capetă muieri; nu vom găsi nici fete bêtâne, numai de cumva în tinerete n'au comis vr'o greșelă.

Nu mai în clasele mai înalte, așa đicînd în cele culte se 'nstrăinază ómenii de căsătorie. Pentru ce? Căci în timpul de acuma multe femei află necesarie o mulțime de cheltuieli de acele, cari mai de mult treceau în catastihul luxului. Mulți părinți își cresc fetele în speranța, că acele în loteria căsătoriei vor căpeta numărul căștigător. Acești părinți cugetă să suplinescă zestrea prin o educațiune mai complectă; musica, pictura, cunoșcința de limbi sânt acuma trebuințele căsătoriei. Dar se 'nșelă, căci educațiunea de acuma și talentele aceste reclamă și mai mult zestrea, ma pot să afirm, că o fac chiar indispensabilă.

În timpul de acuma nu mai există diferențele de rang atât de hotărâte în vechime, nici clasele privilegiate, cei mai puțin bogați imităză totdeauna pe cei mai bogați, clasa mai înaltă e măimuțită de către clasa de mijloc și astfel nu este mirare, că bărbații se înfiară de căsătorie.

Mai de mult fetele se îmbrăcau mult mai simplu, stofele mai scumpe se potriviau mai cu sémă femeilor măritate. Pentru baluri fetele se îmbrăcau de regulă în alb, și acest îmbrăcământ alb ca zăpada, curat și ușor, ședea atât de frumos ideilor inocente, curate și virginale; fetițele îmbrăcate în alb ți-se păreau ca niște ângeri, pe cari volantele ușore ale stofei fine erau ca niște aripioare. Ele nu-și schimosiau capul cu păr fals, își portau părul propriu, a căror frumusețe se potenția prin câteva fire de flori; la juvaere nici nu cugetau.

Astăzi multe dintre fete îmbracă niște toalete foarte scumpe, nici nu pot să înveț numirea întortocată a acestor stoffe scumpe; aceste toalete se îmbracă odată séu de două ori în sezonul de iernă; sânt și niște stoffe atât de subțiri, cari în o serată séu într'un bal își termină cariera, séra sânt un lustru feeric, pe de mință devin o grămadă de zdrențe fără nici un preț; splendoroa acestor vestminte costisitoare se mai înalță și prin petri scumpe, dantele și juvaere.

Bărbații admiră toaletele frumoșe, danțéză mândru pe parchetul luciu al salei cu aceste păpușe înțotonate; dar n'au nici o plăcere să ducă acasă aceste esposițiuni de juvaere și de croitori, spre a le face consorțiile lor...

... Onorabile dame, nu ve supérați pentru acesta predică după post! Să me credeți, că nu strică din când în când și o vorbă sincera!

Dacă nu voiți să me credeți inserați în cutare diar următorul anunț:

„Năș fi putut să dau fetelor mele zestre, deci am decis să nu le duc la bal, și din cheltuielile astfel economisate le-am făcut câte o zestrishoră indispensabilă în timpul de acuma. Cele trei carnevaluri trecute așa au produs pentru fie-care din fetele mele vr'o două mii de florini!“

Să me credeți, că după acesta insertiune, veți avé o mulțime de pețitori!

Rosa Trandafir.

E c h o .

Doi bătrâni, bărbatul și nevêsta sa, vorbesc séra după mész.

— Vom lásză tot ce avem celui din urmă supra-viețuitor.

— Biet bărbat! me faci să plâng!

— Nu e așa? ne-am înțeles, când unul din noi doi va fi mort, me voi duce să me așed la țéră.

*

Un copilaș întrebă pe tatăl séu:

— Spune-mi, taică, ce însemneză „mofturi?“

— Mofturi, copilul méu, este când mâina ta spune, că me iubeșce și nu pune nasturi la hainele méle.

*

Cineva presintă într'o di, oficiarului stării civile, un copil în etate de 3 ani, pentru a fi înscris în registre... înscrierea nu se făcuse în primele zile ale nașcerii sale.

Oficiarul stării civile, selav al rutinei ce-l încăruntă, formulă astfel actul de nașcere:

„Astăzi, la... din cutare și cutare, s'a născut în legiuțită căsnicie, un copil în vêrstă de 3 ani.“

*

Doctorul Păcală, acela care crede că diploma de medic nu merge fără o cravată albă, impută unui amic al séu că face abus de lichori.

— Am bêtut de când sânt, am șese-deci de ani, și veți sânt foarte sântos.

— Se pôte, — respunse doctorul Păcală; — dar decă n'ai fi bêtut, pôte ai avé acum șapte-deci de ani.

*

Un domn se plângea că n'a găsit încă chibrituri bune. Priveșce, dișe el, trebuie să stric de ce din ele până ce gășesc unul care să ia foc.

Nu e mai bine atunci, să pui în totdeauna d'o parte fără să le strici, de ce chibrituri? p'al un-spre-decelea ai puté atunci să-l aprinđi cu siguranță.

Literatura si arte.

Flori de Golgotha. Modeste încercări poetice de preotul George Flor Sachelarie. Sub acest titlu aflăm, că a eșit la București un pré frumos volum în tipografia dlui Alesandru Grecescu. Prețul 3 lei. Se află de vândare la librăria Nicolescu în Pasagiul român.

Comedia stelelor se numeșce o feerie într'un act de dl G. Baronzi, eșită la Craiova de sub téscurile Ralian Samitca. Dl Baronzi este unul din poetii mai vechi, care a publicat câteva lucrări și în foia noastră. Decă vom prinii actuala sa lucrare, vom reveni la ea.

Justiția militară română. Acesta e titlul unei colecțiuni de legi, făcută de dl major în armata română St. M. Șoimescu, dr în drept. Un volum foarte îmbogățit de adnotațiuni. Prețul unui esemplar e 10 lei.

Tese apărură două în săptămâna trecută la București: „Lucretiu“, tesă pentru licență susținută la facultatea de litere de dl Ales. Nicolescu; „Alaptarea copiilor“, tesă pentru doctorat în medicină și chirurgie, susținută de dl C. Stancean.

Diariștic. „Vocea Doljului“ se numeșce un nou diar apărut la Craiova și care va eși odată pe săptămână.

Musicalie nouă. La Táborszky și Parsch în Budapesta a apărut: „Magyar Rhapsodia“ de Fr. Liszt, prețul 1 fl. 50 cr. Autorul a scris și publicat înainte cu 30 ani 15 rapsodii ungureșci, acesta e continuarea aceluia.

C e e n o u ?

Sciri personale. Dl Barbu Constantinescu, decanul facultății teologice din București, făcând o scurtă excursiune prin Transilvania și Ungaria, a petrecut o di și în Oradea-mare. — Dl dr. Ioan Neagoe a eșit din complexul armatei unde eră medic superior în rezervă. — Archimandritul Calinescu din Bucovina a fost invitat de către mitropolitul primat la București, ca să ia parte la sfințirea mirului. — Dl Cogalnicean, a cărui bolnăvire s'a anunțiat în nr. trecut, este în afară de ori ce pericol și merge spre bine. — Dl Gr. Tocilescu a plecat în Dobrogea și anume la Igliza lângă Măcin spre a face câteva explorațiuni archeologice.

Academia Română ș-a încheiat sesiunea în săptămâna mare mercuri. A presidiat ênsuși regele. Secretarul general, dl V. A. Ureche comunică Academiei niște stampe represintând podul lui Trăian, trâmise de colonelul Fălcoian. Dl Barițiu dete cetire raportului general asupra premiilor oferite în acest an. Precum se șcie, doi ênși fure premiați și anume dl Gr. Tocilescu, pentru lucrarea intitulată: „Têranul Român“ și părintele Ștefaneli pentru „Catechetica“ sa. În urmă secretarul general dete cetire raportului general al activității Academiei din acesta sesiune. Apoi regele își esprimă mulțămirea pentru lucrările Academiei și declară sesiunea închisă. Mai însêmnăm, că Academia a nu-

mit membrii corespunzătorii pe dñii I. Slavici, N. Ganea, A. Vizanti, I. Goldiș, Kanitz (și nu Kanetz, cum s'a anunțat în nr. trecut,) ier membru onorar încă pe dl G. Crețian. Academia ș-a rennoit și biuroul. Dl Sturza a fost ales președinte pe trei ani, în locul dlui I. Ghica. Veniturile anuale ale Academiei se urcă la 90,000 lei. Membru ordinar în locul dlui dr. Paul Vasiciu s'a ales escelentul botanist din Transilvania dl Florian Porcius.

Sinódele gr. or. ale dieceselor Arad și Caransebeș, și a arhidiecesei Sibiiu, se vor întruni mâne în duminica Tomei. Pentru cei trei ani următori, conform statutului organic, s'au făcut alegeri noue.

Concert de plugari în Pecica-română. Din Curticiu ni se scrie, că a două zi de Pași corul vocal al plugarilor români din Pecica-română, în comitatul Arad, au dat un concert. Acest cor s'a înființat înainte cu trei luni, sub conducerea zeosului plugar Achim Simon din Chiseteu, din comitatul Caraș-Severin. Progresul a fost grabnic. Corul învță mai întâiu sfânta missă, ce acuma se cântă în cvartet armonios. Mai târziu începă a studiă și cvartete lumești, și rezultatul fu concertul despre care începurăm a vorbi. Corul e micșt, numără peste 50 de membrii, între cari și câteva fete, cari cântă sopranel. Programa fu esecută cu succes deplin. A fost și o declamațiune, plugarul Dragoș a declamat poesia : „Moș Martin“ de Iulian Grozescu. După sfârșirea concertului urmă o petrecere de joc, care dură până 'n țori. Corespundintele nostru adauge cu bucurie, că nu numai la Pecica, ci și 'n alte comune rurale din giur s'au înființat asemenea coruri vocale.

Despre muncă și petrecere a ținut de curând dl A. Xenopol o conferință la București, despre care cetim în „Rom.“ următoarele : „După ce a arătat caracterele deosebite ale muncii ș'ale petrecerii, după ce a arătat, că ele împreună constituiesc viața, și după ce a dovedit că munca și petrecerea cu atât se înobilază cu cât devin mai intelectuale, oratorul a făcut ore-cari aplicațiuni la țera noastră. La noi munca este brută, d'o ordine inferiără ; de și sânt profesii inteligente în țeră, ele nu sânt însă producătoare în adevăratul înțeles al cuvântului. Advocații, medicii, funcționarii, militarii sânt de sigur niște persoane utile, dar ele nu produc nimic. Singura clasă producătoare în țera acesta este țeranul ; toate acele clase despre care am vorbit nu pot trăi fără țeran, pe când țeranul pôte forte bine trăi fără ele ; munca țeranului însă este brută. Tot astfel și petrecerile. Ele nu sânt la noi d'o ordine superiără ; petrecerile cele mai respândite în România sânt beția și jocul de cărți, în care inteligența nu jică un rol pre însemnat. O țeră dar care are o muncă brută și niște petreceri d'o ordine inferiără, nu pôte fi considerată ca o țeră înaintată în civilizațiune. Acesta însă nu e vina noastră, ci a împrejurărilor, căci nu în două-țeci de ani se civilisază un popor. E natural că la început, ca copiii se iubim mai mult petrecerea de cât munca, dar cu timpul și prin voința noastră vom trebui să ne obicinuim mai mult cu munca și mai puțin cu petrecerea.“

Au murit : *Iosif Georgeviciu*, comerciant în Timișoara, la 31 martie, în etate de 26 ani. — *Gavril Iliesiu*, proprietar în Cluș, la 1 aprilie, în etate de 72 ani.

Logogri f

de *Georgina Popa*.

Din următoarele 13 silabe :

ip, limb, ni, fi, gar, lan, ni, urs, mi, a, si, tra, ve, se se formeze 6 cuvinte a căror litere inițiale cetite de

sus în jos se deie numele unui rege nou ; ieră cele finali de jos în sus se deie regatul acelaia.

Cuvintele au următoarea însemnătate :

1. Un ornament arhieresc. 2. Un general pe timpul eteriei grecești. 3. Numele infernului la s. Părinți. 4. O servitoare biblică. 5. O cetate antică. 6. Un animal sêlbatic.

Terminul de deslegare e 27 aprilie. Ca tot-deuna, și de asta-dată se va sorti o carte între deslegători.

Deslegarea ghiciturii numerice din nr. 12 : „Iuliu, Olio, Sicilia, Ilion, Focis, Violina, Uiu, Livia. Caicus, Ancona, Nicias“.

Literele inițiale cetite de sus în jos dau numele : „Iosif Vulcan“.

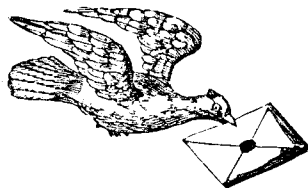
Bine au deslegat-o dómuele și domnișorele : Emilia Onciu n. Ciavoșchi, Maria Moise, Ana Galan, Iconia Borca, Sofia Pavel, Matilda Popa, Georgina Popa, Eufemia Duma, Sabina Cetățan, Emilia Martini, Eufrosina Popescu, Maria Crișan, Minodora Micșunescu, Adelaida Florescu, Lucreția Ardelean, Maria Pop, Emilia Micu, Octavia Groza, Iulia Ursu, și dñii George M. Zanescu, N. Mirca, I. Muntean.

Premiul l'a câștigat domnișora Ana Galan în Ilvamar.

Călindarul săptămânei.

Diua sept.	st. v.	st. n.	Numele sântilor și sêrbătorile.	Sorele resare	Sorele apune
Duminica	4	16	Cuv. P. Iosif.	5 3	6 57
Luni	5	17	M. Teod. și Agat.	5 1	6 58
Martți	6	18	Păr. Eutichie.	5 0	7 —
Mercuri	7	19	Păr. George ep. M.	4 58	7 1
Joi	8	20	Ap. Irodion.	4 57	7 1
Vineri	9	21	Muc. Eupsichie.	4 55	7 4
Sâmbeta	10	22	MM. Terent și Pomp.	4 53	7 6

Poșta Redacțiunii.

Dlui G. P. în Curticiu. Ve mulțămim pentru împărtășirea grabnică. Dar sosind în momentul din urmă, numai scurtată am putut s'o publicăm.

Dlui Iason B. A sosit. Salutare!

Dlui A. M. în Cernauti. Ca se ve putem responde, trebuie să șcim întâiu numele acelaia despre care voiți să scrieți.

Invitare la prenumerațiune.

Treiluniul prim, ianuarie-marte, se 'nceie cu nrl trecut. Rugăm pe aceia, a căror abonamente espiră atunci și vreu să aibă fôia noastră și mai departe, să binevoiescă a ne responde prețul de prenumerațiune. Fără bani nu se pôte trâmite fôia nimenuia. Cei ce nu vreu să mai fie abonați la fôia noastră, sânt rugați a ne 'napoia nrl acesta, ca să-i ștergem din registrul abonaților noștri.

Totodată deschidem prenumerațiune nouă cu următoarele condițiuni : pe april—dec. 7 fl. 50 cr., pe april—sept. 5 fl., pe april—junie 2 fl. 70 cr.

Mai avem câteva esemplare și din începutul anului curent.

Editura Familiei.

Proprietar, redactor respunțător și editor : **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Eugeniu Hollósyin Oradea-mare. Strada principală nr. 274.